

Галина ГОЛУБЕЦЬ

**ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
МУЗЕЮ ЕТНОГРАФІЇ
ТА ХУДОЖНЬОГО ПРОМИСЛУ
ІНСТИТУТУ НАРОДОЗНАВСТВА
НАН УКРАЇНИ (1992—2011 рр.)**

У статті висвітлюється виставкова робота Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України (1992—2011 рр.). Упродовж минулих двох десятиліть було проведено чимало виставок з фондів колекцій, реорганізовано постійну експозицію, здійснено низку міжнародних проєктів, організовано презентації вітчизняного і зарубіжного народного та професійного декоративно-ужиткового мистецтва, показано твори живопису, скульптури, графіки, художньої фотографії.

Ключові слова: Інститут народознавства НАН України, Музей етнографії та художнього промислу, виставкова діяльність, 1992—2011 рр.

© Г. ГОЛУБЕЦЬ, 2012

Музей етнографії та художнього промислу (МЕХП) Інституту народознавства НАН України серед музейних установ Львова займає особливе місце, передусім приналежністю до структури Національної Академії наук України. Музей багатий своєю історією. Вона відтворює процеси творення унікального осередку української традиційної культури і науки, процеси формування виняткової збірки народотрадиційних пам'яток, участь у ньому відомих діячів української історії [27].

Багата скарбниця пам'яток традиційної матеріальної і духовної культури українців, народного мистецтва, а також зразків декоративно-ужиткового мистецтва України та багатьох народів світу була потужною основою для створення Львівського відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського (1982). Від 1992 р. Музей етнографії та художнього промислу (МЕХП) вже є ваговою та органічною частиною самостійної наукової організації — Інституту народознавства НАН України. Упродовж двадцятилітньої історії, поряд із виконанням значних обсягів науково-освітньої та науково-фондової роботи, Музей провадив активну виставкову діяльність.

У цій ділянці роботи Музею можна виділити окремі аспекти: спеціальні проєкти, які представили численні фондові пам'ятки; реорганізацію і побудову нових, постійних експозицій європейського рівня; виставки народних і самодіяльних митців; презентації творів сучасних професійних майстрів декоративно-ужиткового мистецтва; експозиції відомих художників України та зарубіжжя; окремі проєкти, пов'язані з динамічним розвитком актуального мистецтва; демонстрацію творчого потенціалу молодих художників, які ще навчаються або лише виходять на самостійний шлях. Важливу ланку діяльності Музею складають резонансні міжнародні проєкти, що здійснювалися у багатьох країнах світу.

Фондові виставки Музею є одним з основних і вагомих чинників популяризації музейних предметів. Справжнім історичним рубежем у вивченні, збереженні та популяризації християнських сакральних пам'яток МЕХП стала виставка «Пам'ятки церковного мистецтва XVI—XIX ст.», яка була приурочена перенесенню до м. Львова священного праху Патріарха і Кардинала УГКЦ Й. Сліпого (1992, куратор — Людмила Булгакова). Це була перша за весь час існування МЕХП розгорнута експозиція,

Фрагмент експозиції виставки «Іван Левинський і його час» (1993)

Фрагмент експозиції «Біль Чорнобиля: роки і долі» (2006)

на якій демонструвалися високомистецькі церковні обрядові твори [5, с. 533].

Чільне місце в експозиційному житті Музею і не лише за обсягом та кількістю представлених експонатів (понад 400 од.), а й за вагомістю запропонованої теми зайняла широкомасштабна виставка «Іван Левинський і його час» (1993, куратор — Леся Сілецька). Метою виставки, яка тривала півроку, було показати багатогранну діяльність І. Левинського, архітектора, промисловця та професора Львівської політехніки в контексті суспільно-політичного, економічного та мистецького життя Галичини кінця ХІХ — початку ХХ століть. Співорганізатором виставки був творчо-виробничий фонд «Фабрика Івана Левинського».

Час Різдвяних свят 1994 р. у МЕХП розпочався вернісажем «Вироби з лози, соломи і рогази» (куратор — Петро Дацун). Вироби з різних етнографічних регіонів України демонстрували розмаїття матеріалів, технік і форм художнього плетіння, їх своєрідність у створенні орнаментальних мотивів, різних фактур тощо. Тоді ж експозицію «Відкритих фондів меблів МЕХП» доповнила невелика тимчасова виставка «Зразки європейського костюма ХVІІІ—ХІХ ст.» (1994, куратор — Ліля Чайковська).

Велика ювілейна виставка до 100-річчя музею НТШ (1996, куратор — Л. Сілецька) була присвячена «пам'яті всіх тих, хто стояв біля витоків Музею, тих, хто вкомплектував його збірки своїми щедрими дарами, тих, хто в різні роки існування Музею зберігав та опрацьовував пам'ятки, тих, хто і нині продовжує традиції музейництва».

Про сумну і трагічну подію в історії України ХХ ст. — 10-ї та 20-ї річниці трагедії на Чорнобильській АЕС, нагадали сучасникам виставки «Наш біль і скорбота — Чорнобиль. 10 років після» (1996, куратор — Леся Сілецька) та «Біль Чорнобиля: роки і долі» (2006, куратор — Андрій Колотай). Фотографії наукових працівників Інституту народознавства, зроблені під час експедицій до зони лиха, яскраво відображали сум і біль людей Полісся. Мовчазним докором зі світлин промовляли покинуті хати. Народний одяг, художня кераміка та дерево було об'єднано в єдиному виставковому просторі, що представляв культуру «загубленого краю». Змістовним доповненням експозицій стали твори сучасних львівських митців — І. Боднара, Т. Левківа, Д. Парути, Б. Сорочки, І. Остафійчука, Ю. Лесюка, І. Франка, М. Безпальківа та інших, які творчо, у мистецьких витворах інтерпретують чорнобильську трагедію.

Вперше в історії мистецько-виставкової практики на експозиції «Хрест в українському мистецтві» (1996, куратор — Михайло Станкевич) в залах МЕХП було зосереджено і показано близько 300 унікальних творів-хрестів (зі збірки МЕХП, НМЛ, ЛМІР та приватних колекцій). Їх ретроспектива охопила майже тисячу років: від виставлених стародавніх кам'яного і металевих хрестиків ІХ—Х ст. до найновішого напестольного хреста, виготовленого в середині 1990-х років. Метою виставки було «показати хрест як цілісне художнє явище в українському мистецтві... перевірити на практиці теоретичні положен-

ня щодо типології груп і підгруп хрестів, уточнити діапазон хрестографем, їх генезу і розвиток протягом тривалого часу... визначити структури художнього тексту хреста, багатство його стилістики, декоративних і художніх засобів виразності» [40, с. 4].

Багатий етнографічний матеріал (зі збірки МЕХП), що виражав яскраву феєрію форм та конструктивних особливостей, винахідливість у використанні матеріалів для передачі музичних звуків було подано на виставці «Народні музичні інструменти України» (1997, куратор — Віктор Виздрік).

Багатство збірки порцеляни МЕХП ІН НАН України знайшло відображення у створенні виставки лише однієї фабрики Відня, що є справжньою окрасою. Збірка Віденської порцеляни серед. XVIII — 1-ї пол. XIX ст. започаткована ще тоді, коли на Віденській всесвітній виставці 1873 р. закупили перші експонати. Отже, вперше унікальну колекцію, яка налічує понад 700 предметів, було представлено на виставці «Віденська порцеляна 1718—1864» (1998, куратор — Христина Зарицька), приуроченій 280-й річниці заснування Віденської порцелянової мануфактури.

Упродовж двох з половиною місяців 1999 р. в експозиційних залах МЕХП тривала виставка керамічних виробів майстра з Гуцульщини Олекси Бахматюка (1820—1882) під назвою «Цей неперевершений Бахматюк» (зі збірки МЕХП, НМЛ ім. А. Шептицького, ЛІМ, ЛНГМ, МНАПЛ) та приватних колекцій (1998, куратор — Галина Івашків). В експозиції представили близько 340 предметів кераміки О. Бахматюка, а також акварелі О. Кульчицької, З. Кецала, В. Крицінського, В. Гебус-Баранецької, на яких змальовано окремі роботи О. Бахматюка. У хронологічному порядку (з 1850-х до поч. 1880-х рр.) у вітринах чотирьох залів Музею можна було побачити кахлі та цілі печі, посуд (дзбанки, миски), свічники і канделябри майстра.

Виставка «Львівське гутне скло» (1998, куратор — Х. Зарицька) демонструвала вагомі етапи поступу і розвитку гутного скла у Львові, широкий спектр творчих пошуків митців упродовж 1950—1990-х років.

Основною ідеєю ювілейної виставки «125 років Миському промисловому музею у Львові» (1999, куратор — Галина Голубець) було показати місце музею у культурному та історико-архітектурному се-

Фрагмент експозиції «Цей неперевершений Бахматюк» (1998)

редовищі Львова. Гармонія давніх пам'яток і людини сприяла розумінню ролі і значенню княжого міста у європейському контексті [9]. Одним з основних компонентів виставки були архівні матеріали, в яких збереглося чимало документів, що свідчили про створення Музею. Найбільший розділ виставки склали пам'ятки європейського мистецтва, а саме вироби декоративно-ужиткового призначення різних історичних епох. Другий розділ виставки — унікальна збірка східного мистецтва, окремі твори якої експонувалися вперше, третій — предмети художніх промислів кінця XIX — початку XX століть.

Потужною за змістом та обсягом матеріалу вважається виставка «Бог між нами», присвячена 2000-літтю від дня народження Христа (2000, куратор — Л. Булгакова). Для передачі небуденної атмосфери і підкреслення вагомості події, було створено відповідні умови: для експонатів виготовили спеціальні скляні вітрини у вигляді просторових кубічних форм. Адже основна ідея виставки полягала у тому, «аби через численні мистецькі пам'ятки підтвердити, що християнська релігія протягом віків виробляла світогляд, формувала естетичне уподобання людей і завжди була стимулюючим чинником у пошуках нових форм творчого самовираження майстрів у сакральному мистецтві» [5, с. 535].

Відкриття постійної експозиції «Давні кахлі Галичини: від витоків до XVIII ст.» за участю П. Лінинського (2002)

Фрагмент експозиції «Європейські годинники XVI—XX ст.» (2006)

Високо мистецькі зразки народів Арабського Сходу, Ірану та Центральної Азії, зібрані у музеях Львова — МЕХП (переважна більшість творів), ЛІМ, ЛГМ та ЛМІР було представлено на великій атракційній виставці «Мистецтво Ісламу» (2001, куратор — Олександр Ляшенко). Демонструвався одяг XVIII—XX ст. з Аравії та Узбекистану, вишукані зразки іспано-мавританської, іранської та турецької кераміки, народної кераміки з Єгипту та Сирії. Привертали увагу ткані вироби мусульманського світу, де часто орнамент поєднаний з написом арабською вязю. Витонченим оздобленням виділялися вироби з металу і, зокрема, зброя, інкрустована сріблом і золотом та декорована карбуванням, гравіруванням, орнаментальними вставками з кістки і коралу. Фрагменти

різьби на дереві та меблі давали певне уявлення про високий рівень розвитку цього ремесла у країнах Близького Сходу і Туреччини. Про особливість культури мусульманських народів свідчив високий рівень каліграфічного мистецтва, що передано у художньому оформленні багатьох видань Корану [23].

17 січня 2002 р. у виставкових залах МЕХП на площі Ринок, 10 відкрилася постійна експозиція «Давні кахлі Галичини: від витоків до XVIII ст.» (куратор — Г. Івашків) зі збірки кераміки Петра Лінинського (1920—2003). Збирач глиняних скарбів, реставратор і митець П. Лінинський, який був присутній на вернісажі, подарував до Музею свою колекцію (понад 1300 предметів), яку формував протягом сорока років. До збірки входять «кахлі XIV — поч. XVIII ст., кераміка археологічних культур, вироби декоративно-ужиткового характеру XIV—XX ст. із відомих гончарних центрів України, а також фрагменти кахель та посуду» [15, с. 44]. Впродовж десяти років іменний зал зі збіркою кераміки П. Лінинського (377 предметів кераміки і сім авторських пластів) відвідали тисячі шанувальників мистецтва. Унікальна експозиція сприяє популяризації народної кераміки України, гуртуванню зусиль усіх тих, кому небайдужа доля нашого національного надбання.

До Дня незалежності Чехії у виставкових залах МЕХП відбулася виставка «Чеська культура у Львові» (2005, куратор — О. Ляшенко). Експозиція представляла ті галузі декоративного та ужиткового мистецтва Чехії, які принесли їй заслужену славу: художнє скло, вишукані вироби порцелянових мануфактур кінця XIX — початку XX ст., а також плаката з його високим рівнем графічного мистецтва видатного майстра А. Мухи, художників Б. Шімона, Й. Маржика, Й. Блажека, А. Поспішіла та інших.

Виставкою «Американський плакат кін. XIX — поч. XX ст.» (за посередництвом посольства США в Україні), яка була присвячена Дню незалежності Америки, МЕХП задекларував наявність у збірці Музею групи рідкісного музейного раритету — американського рекламного плаката, який яскраво демонструє естетичну свободу і творчу сміливість митців-графіків періоду кінця XIX — поч. XX сторіч [2] (2005, куратор — Мар'яна Сеньків).

Вагомою подією у мистецькому житті Львова стало відкриття постійної експозиції МЕХП — «Європейські годинники XVI—XX ст.» (2006). Цей

вернісаж входив до програми святкування 750-річчя Львова. Представлені експонати вражають майстерністю виконання, вишуканим і конструктивно продуманим поєднанням матеріалів, впровадженням різних прийомів декорування. Ця експозиція вважається однією з кращих в Музеї та викликає захоплення у численних відвідувачів.

Важливою подією у культурно-мистецькому житті Львова стала експозиція «Львівський феномен», де було представлено декоративно-ужиткове мистецтво Львова 1970—1980-х рр. зі збірок Музею (2006, куратор — Г. Голубець). Ця мистецька акція була організована з нагоди відзначення 750-річчя Львова і 130-річчя мистецької освіти. Виставка відтворила творчу атмосферу того періоду, показала розмаїття форм, матеріалів і технік, оригінальних композиційних ходів та образних рішень, які панували у тогочасних сферах декоративно-ужиткового мистецтва Львова через кращі твори львівських митців [10, с. 36]. Окреслений часовий період вважається апогеєм творчої активності художників у сфері декоративного мистецтва. Органічну складову експозиції становила посмертна виставка кераміки Василя Кондратюка, організована за ініціативою ІМЦ «365» та присвячена 80-літтю від дня народження художника.

Творчість Івана Сколоздри (1934—2008) — самотнє явище сучасного народного образотворчого мистецтва. У 2006 р. майстер подарував 419 своїх творів (122 скульптури і 297 картин на склі), створених у період з 1960-х по 2006 р. МЕХП ІН НАН України. Копітка робота музейних працівників увінчалася відкриттям виставки «Малярство на склі та скульптура малих форм майстра народної творчості Івана Сколоздри» (2009, куратор — Галина Скоропадова). Постійну експозицію творчого доробку І. Сколоздри відкрито посмертно, 25 лютого 2009 р. у залах Музею на пл. Ринок, 10. Численні шанувальники таланту митця мають змогу захоплюватися самотніми авторськими композиціями «із своєрідним виразом стилізації, із дуже делікатною, але впевненою силою поетичного виразу» і утверджуватися в тому, що доробок І. Сколоздри становить важливу частину національної культурної спадщини [32, с. 23—24].

Львів'яни та багаточисельні гості нашого міста мали змогу побачити в експозиційних залах Музею справжню перлину музейної збірки, сформованої по-

Фрагмент експозиції «Львівський феномен» (2006)

над 100 років тому, колекцію плакатів (28 од. зб.) видатного митця сецесії — Альфонса Мухи (2010, куратор — М. Сеньків). Відомі театральні плакати виконані автором до постановок за участю актриси Сари Бернар, інші — присвячені мистецьким акціям, рекламно-комерційні чи з національним колоритом. Ці твори відзначаються вишуканістю колориту, композиційним завершенням та емоційним наповненням творів. Надбанням вдячних глядачів була колекція плакатів, яка є найбільшою в Європі і не має аналогів ніде, навіть на батьківщині художника [1].

Прихильність шанувальників та професійне зацікавлення фахівців викликала експозиція французького плаката кінця XIX — поч. XX ст. «Тулуз-Лотрек та інші...» (2011, куратор — М. Сеньків). На виставці було представлено 34 плакати кінця XIX — поч. XX ст., які є класикою не лише французького, але й світового мистецтва. Авторство цих творів належить таким митцям світового масштабу, як Ж. Шере, А. де Тулуз-Лотрек, П. Бертон, А. Шубрак та інші [35, с. 3].

Не менш цікавою була репрезентація виставки «Чеський плакат кінця XIX — першої третини XX ст.» (зі збірки МЕХП), організована спільно з Генеральним консульством Чеської республіки у Львові, присвячена Дню незалежності Чеської республіки (2011, куратор — М. Сеньків). Було показано плакат, який охоплює культурний, мистецький, політичний та суспільний простір Чехословаччини кін. XIX — першої третини XX століття. Тоді ж у вестибюлі Музею відбулася виставка «Чеський кіноплакат 60-х років» з колекції Моравської галереї у м. Брно.

Ще однією виставкою-спогадом про трагічну дату в календарі Української держави стала експозиція з

фондів Музею «Чорнобиль — 25 років по тому» (2011, куратор — А. Колотай).

У 2000-х рр. продовжувалася реконструкція постійних музейних експозицій, що було пов'язано з новою виставковою концепцією та перенесенням груп пам'яток у нові приміщення. Зокрема, у виставкових залах МЕХП на пр. Свободи, 15 (2-й поверх) розмістилася постійна експозиція декоративного мистецтва Європи кін. ХІХ — першої третини ХХ ст. із показом меблів, кераміки (порцеляна, фаянс, майоліка), художнього скла, металопластики, медальєрства, художнього дерева, біжутерії і текстилю.

На третьому поверсі експонується декоративно-ужиткове мистецтво другої половини ХVІІІ — першої половини ХІХ ст. (класицизм, ампір, бідермаєр). В експозиції репрезентовано інструменти, об'єднані в єдиний композиційний блок, а також меблі, художні вироби з металу, зразки кераміки, художнє скло і тканини.

МЕХП ІН НАН України активно підтримує співпрацю з музеями і галереями в Україні, надаючи для експонування твори із власних фондів збірок і, водночас, радо приймаючи зустрічні виставкові пропозиції. Є чимало прикладів такої співпраці, проте акцентуємо на найвагоміших.

Святкування 6-ї річниці Незалежності України було ознаменоване відкриттям великої виставки «Український шлях: шість років незалежності» у Львівському палаці мистецтв (1997). Наш музей представив портрети В. Гнатюка, Ф. Вовка, І. Франка, М. Грушевського — роботи Мирона Яцвіва, а також твори Е. Козака, Р. Лісовського, вироби фабрики І. Левинського та інше.

У Києві в Українському Народному домі відбулася виставка «Національна дитяча іграшка», ініціатором якої виступила Міжнародна громадська організація «Дитячий культурно-просвітницький центр» (1998). Понад сотнею зразків була представлена збірка народної іграшки МЕХП ІН НАН України — одна з найдавніших, найчисельніших і типологічно найрізноманітніших в Україні [8, с. 115]. Деяко змінена, і зі суттєвими доповненнями виставка «Українська народна іграшка» була показана у Дніпропетровському історичному музеєві ім. Яворницького (222 од. зб., 2001 р.) та Музеї історії м. Дніпродзержинська (2002).

Музеями України мандрувала колекція «Плакати Альфонса Мухи» зі збірки графіки та плаката МЕХП. З яскравими зразками французької культури відомого європейського художника мали змогу ознайомитися відвідувачі Національного художнього музею України (1998), Севастопольського художнього музею (1999), Національного заповідника «Софія київська» (2001), Волинського краєзнавчого музею (2002, м. Луцьк).

Музейна колекція давніх пам'яток єврейського народу «Іудейські старожитності» була репрезентована у Музеї історії м. Дніпродзержинська (2000), у Дніпропетровському історичному музеї ім. Д. Яворницького та Запорізькому краєзнавчому музеї (2001).

З колекцією міщанського одягу зі збірки МЕХП знайомилися відвідувачі Дніпропетровського історичного музею ім. Д. Яворницького на виставці «Одяг львів'ян ХVІІІ — поч. ХХ ст.» та «Східні шалі ХVІІІ — поч. ХХ ст.» (2001). Колекцію доповнювали аксесуари — віяла, парасолі, шкатулки тощо. Ці ж виставки демонструвалися у музеї історії м. Дніпродзержинська у 2002 році.

Натомість численні шанувальники мистецтва у Львові отримали нагоду пізнати частину матеріальної культури Центральної України на виставках у МЕХП: «Петриківський розпис», «Козак Мамай» і «Життя та творча діяльність Д.І. Яворницького» з фондів Дніпропетровського історичного музею ім. Д. Яворницького (2001), виставці воскових фігур «Історичні особистості ХVІ—ХХ ст. в контексті української історії» (2000, м. Ялта).

Спільні виставки з музеями Львова висвітлювали ту чи іншу подію, акцію чи проект, збагачуючи і доповнюючи його творами з різних збірок. Йдеться про велику ретроспективну виставку «Послання крізь віки» (2000), де зібрано автентичні раритети Музею ім. Дідушицьких зі збірок Державного природознавчого музею НАН України, Львівського історичного музею та МЕХП. Виставка, присвячена 175-літтю від дня народження В. Дідушицького, експонувалася у виставкових залах ЛІМу. МЕХП широко представив зразки вишивок, художні вироби з металу, кераміки, дерева, рисунки П. Стахеви́ча та С. Обста (понад 120 од. зб.).

Пам'ятки зі збірки МЕХП було долучено для формування виставки «Мистецтво країн Сходу» у Китайському палаці Золочівського замку (2003,

ЛГМ), Музею пивоваріння у Львові (2005). З багатомісячною мистецькою культурою Львова знайомила виставка «Львів — відкрите місто» (2006, ЛГМ), присвячена Дню Львова. Збірку МЕХП репрезентували унікальні вироби з металу — віта-това гармата, дзвін з латинськими написами, свіч-ники, канделябри, порцелянові та скляні вироби та інше. Доповненням до експозиції «VII Міжнарод-ний симпозиум гутного скла» (2007, ЛІМ) стали ав-торські твори львівських гутників з колекції сучас-ного скла нашого Музею.

На виставці «Дитина у звичаях та віруваннях укра-їнського народу», що відбувалася в УЦНК «Музеї Івана Гончара» (2007, Київ), зі збірки МЕХП було подано дитячий народний одяг та іграшки. Частиною великої виставки «Окупаційний Львів. Голокост га-лицьких євреїв. 1941—1944 рр.» були також па-м'ятки зі збірки Музею, а саме: ритуальний жіно-чий і чоловічий одяг, посуд тощо (2007, ЛІМ). МЕХП взяв участь у виставці, присвяченій 75-річчю Голодомору «Хресна дорога України. 1932—1933 рр.» (2008—2009, ЛІМ), на якій експону-вався селянський одяг 1930-х рр., вироби домаш-нього вжитку зі Східної та Центральної України.

Про повернення до своєї багатомісячної культури, збереження традиції свідчать численні виставки на-родного та самодіяльного мистецтва, що відбува-ються у виставкових залах МЕХП. Народне мис-тецтво є виявом справжньої культури автентично-го походження, непереборним явищем суспільної свідомості, це національна оборона людських душ і високих ідеалів. З народного мистецтва виростає духовне оновлення суспільства, утвердження наці-ональних цінностей [30, с. 2].

Найбільш поширеним видом українського народ-ного мистецтва є художня вишивка, яка увібрала в себе найкращі зразки народного орнаменту. Насна-жені сакральною сутністю та багатою символікою вирізнялися вишиті хоругви та ікони на виставці ви-робів отця Дмитра Блажейовського з Риму (1992). Виважений композиційний лад та вишуканий лако-нічний візерунок був притаманний роботам на схо-жій виставці вишитих ікон народної майстрині Іри-ни Івасенко та її доньки — Ірини «Хай святиться ім'я твоє» (1997). Микола Симчач з Коломиї та-кож вишиває ікони, картини та священниче облачен-ня, в яких гармонійно поєднані сакральні символи і

ніжний орнаментальний взір, про що засвідчили дві виставки майстра (2002, 2010).

Запам'яталися багатьом відвідувачам виставки вишиваних бісером ікон Оксани Іваночко (2000, 2001), оскільки вона виконує їх «з глибокою вірою в Господа, тож і викликають вони високе духовне зворушення, спонукають до молитви і популяризу-ють відомі ікони минулих століть» [18, с. 2].

Свою майстерність у вишивці в експозиційних за-лах МЕХП не раз декларувала заслужений майстер народної творчості Ольга Возниця (1997, 2001, 2010). Про вміння використовувати прості, на пер-ший погляд, засоби для одержання ефективних де-коративних акцентів свідчили виставки вишивок на-родної майстрині О. Стахурської (2002), Ірини Се-ник (2003), Віри Роїк (2006), Інеси Горбай-Колесник (2006) та інших. Вишивка Ю. Савки проілюстру-вала «Штрихи історії України у вишиваному пор-треті» (2007), а вишивані картини Олександри Зробок-Камінської ще раз розповіли про «Барвистий світ Кобзаря» (2007). Вишивкою оздоблені рушники, сорочки та верхній одяг Ірини Вовк-Ти-ранської, що репрезентувала майстриня на виставці «Світ, вишитий серцем» (2007).

Глибина думки притаманна кожному вишиваному рушнику Галини і Світлани Махонюків на виставці «Нев'янучий сад» (2007). У вишивці вони спирають-ся на класичні взірці, формують власні авторські ва-ріанти, творчо осмислюють вже відомі зори. Проте, «коріння всього, що створили волинські майстрині, безперечно, — у глибині народних традицій, які, влас-не, і є їхніми школою, ареною і щаблями сходження» [25]. Унікальні вироби народного промислу були пред-ставлені у залах Музею на виставці «Сто козацьких рушників» (2008, Запоріжжя). Крайшми авторськи-ми роботами 24 майстринь Запоріжжя і копіями му-зейних експонатів півдня України поціновувачі при-кладного мистецтва любувалися упродовж місяця.

Початок 2007 р. ознаменувався великою вистав-кою народного та декоративно-ужиткового мис-тецтва творчого об'єднання «Чатир-Даг» — «Крим-ський стиль». Вона широко представила мистецтво татарського народу, адже декоративно-ужиткове мистецтво кримських татар є історично значиме і са-мостійне явище в художній культурі Крима. Прой-шовши довгий шлях розвитку, це мистецтво в наші дні знаходиться на етапі відродження, нового фор-

Вишивані рушники Г. і С. Махонюків на виставці «Нев'янучий сад» (2007)

Гаптована торбинка з виставки «Кримський стиль» (2007)

мування творчості професійних митців і в майбутньому становлення сучасної національної художньої школи. Виставка показала органічну єдність форми і декору у виробках з глини, металу і дерева, продемонструвала багатство тканих орнаментальних тканин, поліхромні вишиті та гаптовані вироби, що вирізнялися самобутнім колоритом, яскраво вираженою національною своєрідністю.

В окреслений часовий проміжок значними були виставки писанок: у 2001 р. — Великодня виставка писанок Віри Манько, у 2009 та 2010 рр. виставки лемківських писанок «Воскресне писанка» та інші, що представляли писанку з іншими різновидами творчості.

Інша група експозицій пов'язана з різними техніками малярства. Тут і найвне малярство Ганни Ша-

батури (1999), живопис самодіяльного художника Дмитра Солинки «Моя Лемківщина» (2002), малярство майстра народної творчості Євгенії Завгодської (2003), малярство на склі Ірини Токарської (2004), жипопис Світлани Стародубцевої (2004, 2008) тощо. Окремий різновид традиційного декоративного розпису представила експозиція «Яворівська народна дерев'яна мальована іграшка» (2009), організована обласним осередком Національної спілки майстрів народного мистецтва України.

Заслуговує на увагу виставка, яка представляла культуру сходу України. Це — декоративно-ужиткове мистецтво народних майстрів та митців-професіоналів Луганщини під назвою «Коріннями життя, вітанням у мистецтві», адже «за змінами в житті нашого суспільства прийшло усвідомлення необхідності відродити морально-естетичні цінності, актуалізувати духовне начало в житті людини» [26, с. 86].

Серед грона виставок народного мистецтва, безсумнівно, виділяється одна — української народної художниці Марії Приймаченко (2011). Пізнати неповторний і загадковий світ власних образів мали змогу численні відвідувачі виставки, твори для якої надав Комітет художніх виставок у Києві. Герої її творів — дивовижні звірі й птахи, декоровані найрізноманітнішими орнаментальними мотивами. Все в цих малюнках неправдоподібне і в формі, і в композиції, і навіть в кольорі. Сюжети ці можна тільки описати, а розповісти про них може лише саме зображення [6, с. 25].

Завжди інтригуючими для глядача є вернісажі оригінальними за технікою виконання творами, наприклад, виставки лозоплетіння С. Галамаги (1999), витинанок Галини Подолинної (1999), картин із соленого тіста Юлії Петренко (2005), виробів з соломи Марії Кравчук (2006), макетів церков «Дерев'яна сакральна архітектура» Михайла Яськовича (2010) та інші. Останній автор у 2011 р. за свою творчість отримав Обласну премію ім. Анатолія Вахнянина в номінації «Народна творчість».

Виставка «Гончарне мистецтво Іванни Іванусів» (2003, Канада) ознайомила громадськість з цікавими та самобутніми виробами майстрині, яка є продовжувачем української національної культурної традиції в діаспорі.

Широкий спектр творчих пошуків в ділянці народного мистецтва показали експозиції мистецьких твор-

чих об'єднань — «Січкаря» (1995), «Джерело» (1995), «Вориння» (2000, 2006). Серед групових вернісажів особливе місце займає виставка живопису глухонімих художників, яких об'єднав і організував львівський митець Ю. Тямушкін (2005).

Широкомасштабна виставка «Народні майстри Львівщини» (2000) всебічно продемонструвала народні таланти нашого краю, їх великий творчий потенціал, а наступний показ творів Львівського обласного осередку майстрів народного мистецтва України був приурочений 20-річчю організації (2010). Серед інших виділяються виставки творів народних майстрів Донеччини (кераміка, живопис, графіка, художні вироби з дерева), яка була присвячена 10-й річниці Незалежності України (2001) та виставка «Великдень в Полтаві», де майстри художньої кераміки, вишивки, малярства на склі та писанки показали оригінальні авторські вироби, притаманні певному регіону України (2007).

У зазначене 20-річчя відбулося чимало виставок професійного декоративно-ужиткового мистецтва. Так, зокрема, заслуговує на увагу самотутня ретроспективна виставка родини Саєнків (1992, Київ), де були представлені твори Олександра Саєнка (олійні та акварельні роботи, панно, інкрустовані соломкою, килими, гобелени, керамічні тарілки, вибійки), його дочки Ніни Саєнко (панно, інкрустоване соломкою і килими) та внучки Лесі Майданець (гобелени, батіки, писанки). Виставка показала тяглість поколінь, спільні риси образотворення — потяг до пошуку досконалих форм, гармонія кольорів, поєднання традицій народного мистецтва з сучасним образним мисленням [12].

Оригінальну пластику в дереві показали відомі львівські митці — Володимир Іванишин і Ростислав Лах (1992). Цю ж тему у неповторних образних варіаціях розвинув художник з Коломиї Василь Андрушко (1993).

Творчу активність на персональних виставках продемонстрували митці художньої кераміки — львів'яни Марія Курочка-Пінас, Іван Франк, Василь Гудак, а також Віктор Шаповал з Харкова (1992).

У гроні експонентів 1993 р. відомі майстри: Тарас Левків (графіка, інтарсія), Оксана Риботицька (гобелен), Іван Франк (кераміка, графіка), творчий тандем Лілеї Квасниці та Романа Дмитрика (гобелен, скло). Для кожного з них характерні новатор-

ські пошуки, нестандартні підходи до задумів і реалізації мистецьких проєктів.

Інколи в музеї відбувалися й експозиції ювелірного мистецтва, наприклад, виставка виробів Володимира Швердіна (Луганськ, 1994) та емалей і ювелірного мистецтва Всеволода Волощака (2004). Митцям притаманний яскравий індивідуальний стиль, власні засоби самовираження, які органічно об'єднані в традиції і новаторстві.

Своєрідний спектр зацікавлень задекларували дві різні за творчим підходом виставки кераміки: живописно-графічна Ігоря Ходи і пластично-скульптурна, з використанням давньої техніки димлення Ярослава Славінського (1995). Невмирущість мистецтва глини і вогню підтвердила експозиція творів однієї з найвідоміших львівських майстрів — Ольги Безпальків (1996). Художниця не тільки розглядає архітектонічну основу кожної суцільної речі, але, по-суті, окреслює й вибудовує нові структури на грані можливого [29].

Наступні вернісажі (1996—1998) знову ж підтвердили високий рівень декоративно-ужиткового мистецтва. Серед них відзначимо текстиль Ірини Винницької (1996), кераміку Володимира Хижинського і текстиль Анни Попової (1997), кераміку Івана Франка, яка з нагоди 50-річчя художника була показана поряд з його рисунками (1998). Своєрідним акцентом у названому циклі виставок стала експозиція, присвячена 50-річчю кафедри художнього металу ЛНАМ (1998).

У 2000-х рр. виставки декоративно-ужиткового мистецтва були не менш різноманітними. У колі експонентів два митці різного покоління — відомий кераміст і викладач ЛНАМ Василь Гудак і нещодавній випускник кафедри художньої кераміки — Назар Біда (2001). Помітною активністю вирізнялася діяльність митця художньої обробки шкіри Ігоря Копчика. Про це свідчать вернісажі, якими художник регулярно тішив своїх прихильників (1989, 1998, 2002). На відкритті однієї з виставок під назвою «Наступний — наш» мистецтвознавець Р. Яців зазначив, що експоновані праці є «новою стадією філософічного проникнення автора в політико-моральні проблеми сьогоденної України» [47, с. 69].

Про вагомий доробок митців декоративно-ужиткового мистецтва засвідчив 2003 р.: було представлено твори Р. Кордіяки, У. Слюсар, В. Боднарчука. Спільна виставка молодих митців В. Мельничу-

ка та М. Дідика задекларувала нові імена у цьому виді мистецтва. Вітражна пластика і кераміка добре komponувалися між собою: «...Симпатична виставка без занепадницьких настроїв, кольоровий вибух посеред ранньої осені» [16, с. 6].

Василь Боднарчук належить до митців, які не зраджують своїм уподобанням, виставляючись у залах МЕХП (1998, 2003). Остання, до 55-ліття з дня народження митця, — це ніби «з'єднувальний місток між декоративним і образотворчим мистецтвом, що дає можливість перетину його творів з глини, шамоту, кам'яної маси з живописом, графікою, скульптурою» [41, с. 8].

Львівський скульптор Іван Микитюк також свої персональні виставки презентує в МЕХП (1998, 2003, 2008). На виставці до 55-ліття з дня народження (2003) митець показав авторські твори, виконані з різних матеріалів: бронзи і каменю, шамоту і гіпсу, дерева і димленої кераміки. Чуття єдиної родини — таким було сприйняття наступної виставки І. Микитюка «Діти та онуки» (2008). Поряд зі скульптурними виробами митця, його діти та онуки показали свої твори у графіці, живописі та художньому склі. Роботи І. Микитюка звучать вільними імпровізаціями, сповненими динаміки та емоцій, а іноді сприймаються як своєрідна матеріалізація казок і пісень. Творчість митця формує відчуття міцної опори у сім'ї, де мистецтво стало способом життя. Він не самотній у творчих уподобаннях і благодатна іскра творчого натхнення мандрує родиною, спалахуючи у юних душах [14].

У виставкових залах МЕХП була показана частина великого проекту, запропонованого львівському глядачеві Харківською державною академією мистецтва та дизайну (2004). Сама назва акції символізувала прагнення до єднання Східної та Західної України. Проект «Від серця до серця» знайшов схвальний відгук широких глядацьких кіл і фахівців-мистецтвознавців. Харківські гості продемонстрували творчі здобутки найвідоміших митців, фондаторів місцевої школи і творчої молоді.

Відродження мистецтва витинанок і його розвиток проілюструвала виставка художника з Києва Василя Корчинського (2005). Його творчість «дає підстави для узагальнення досвіду різноманітних регіональних напрямків української витинанки. Митець намагається закласти підвалини фундаментальних методо-

логічних концепцій цього виду діяльності й піднести його розвиток на новий щабель» [34, с. 104].

Заслуговує на увагу велика ретроспективна виставка з Івано-Франківщини «10 років Асоціації українських митців з Коломиї» (2005). Ювілейний показ творів місцевих художників засвідчив, що давні традиції усе ще зберігають актуальність і знаходять зацікавлення у творчості багатьох художників. Концептуальна програма давала всебічну уяву про різноманітне культурне життя Коломиї кінця ХХ століття.

Помітною подією у мистецькому житті міста 2006 р. стала виставка творів викладачів Львівського державного коледжу декоративного та ужиткового мистецтва ім. І. Труша. Вона була присвячена 130-річчю заснування навчального закладу, який має давню і багату історію.

Григорій Кічула — художник широкого творчого діапазону. Цю тезу митець знову підтвердив, задекларувавши свою персональну виставку живопису і кераміки (2006). Виставка ткацтва Оксани Гірняк-Валько «Вечірні фантазії» показала різноманітні композиційні прийоми, пошук нових виражальних засобів у розробці нетрадиційних сюжетів і мотивів у створенні тканих виробів (2006).

Не вперше дивує своїх прихильників майстер-склодув і художниця Євгенія Шимоняк-Косаковська. На персональній виставці «Таємниче диво у гутному склі» (2007) вона вкотре підтвердила свою майстерність вільного володіння багатьма способами формотворення і декорування робіт — скульптурне ліплення чи розпис по склу, використання емалей, поєднання гутної техніки зі складротом чи металом.

Серед виставок 2008 р. заслуговують на увагу дві самобутні експозиції декоративно-ужиткового мистецтва: «Сучасний литовський текстиль» і Всеукраїнська виставка художньої витинанки. Львів'яни і гості нашого міста мали змогу познайомитися з творчими досягненнями литовських митців на виставці, приуроченій дню Незалежності Литви. Експозиція організована за ініціативи ІМЦ «365», за посередництвом Почесного консульства Литовської республіки у Львові. Її основу склали дипломні роботи студентів і творчі праці викладачів кафедри художнього текстилю Вільнюської академії мистецтв.

Вагомою подією мистецького життя, яка викликала широкий резонанс громадськості та ЗМІ, стало відкриття Всеукраїнської виставки художньої

витинанки «Паперове мереживо українських художників» (куратор — М. Станкевич). Ця виставка стала продовженням започаткованої у 1980 р. в МЕХП першої ретроспективної виставки «Українські витинанки». У виставці взяли участь 30 майстрів зі всієї України. Складні сюжетні композиції з дивовижним плетивом ліній і зображень виходять за межі уявлень про цей вид мистецтва. Ці твори належать скоріше до витинальної графіки, оскільки тут явними є ознаки переходу від декоративно-прикладного до образотворчого мистецтва [3, с. 31]. Масштаби «Паперового мережива», що охопило роботу майстрів з 20 міст і сіл України, «дають надію на реанімацію витинанки як унікального виду мистецтва» [39, с. 6].

На завершення 2008 р., у день св. Андрія, прихильники мистецтва прийшли вшанувати непересічу майстерність трьох Андріїв — двох ректорів, львівської та київської академії — Бокотєя і Чебикіна, а також українця з діаспори (Гданськ, Польща) — Ментуха. Виставка «На Андрія» представляла художні вироби зі скла, малярство і графіку. Поєднання різних матеріалів і технік визначило загальне багате емоційне звучання експозиції.

На деякий час львівські шанувальники мистецтва потрапили «у полон» творчості талановитих художниць Вікторії Дубовик та Софії Бурак, які презентували мистецтво батику (2009). Виставка яскраво показала необмежені зображальні можливості цієї специфічної техніки. Твори продемонстрували бездоганне відчуття кольору та естетичний смак, які позначилися особливою чутливістю авторів до матеріалу та умінням виокремити в ньому цілу гаму пластично-фактурних модуляцій [43, с. 241].

Власну філософію художнього текстилю продемонструвала Лариса Левикіна на персональній виставці «Кольори життя» (2009). Неординарна виставка репрезентувала творчість молоді львівської мисткині — Мирослави Рожко (2009). Сама назва виставки: «Дерева, як сни» декларувала романтичне, сповнене мрій і дитячої чистоти образне звучання творів. Оригінальна техніка, в якій текстиль інтегрується в інсталяції зі склом, дає широку палітру асоціативних звучань, багатоваріантність пластичних вирішень [36, с. 6]. Цикли праць, виконаних в техніці пастелі, акварелі та витинанки показала ще одна молода художниця Наталя Откович (2009).

Фрагменти експозиції «На Андрія» (2008)

Помітним явищем у 2009 р. стала виставка глиняних виробів митця з Дніпропетровська Сергія Горбаня та колег з його майстерні. «Половецькі баби» репрезентували творчість С. Горбаня, який є учасником численних виставок, лауреатом дизайнерських конкурсів, а найголовніше — відкрив майстерню, де працює і навчає [37, с. 6]. Атракційним для глядача було те, що автор виставив в експозиційному залі гончарний круг і дав можливість кожному долучитися до улюбленого ремесла під час огляду виставки і проведення майстер-класів. Старший науковий співробітник МЕХП ІН НАН України Галина Івашків, яка сприяла організації виставки, на відкритті зазначила, що в експозиції «...перепелися віяння старовини та сучасності... старовину вбачаємо у копіях кам'яних половецьких статуй (їх ще називають «кам'яними бабами»), відгомону XIII ст. в сучасній інтерпретації»¹.

Своєрідний аспект образотворення у, здавалося б, різних за своєю природою сферах творчості — в художньому склі та графіці виявила експозиція Андрія та Віктора Курилів. Прозорість скла несподівано органічно доповнювалася витонченим графічним рисунком. Подібні враження справила виставка текстилю та графіки Оксани Кінчеряк (обидві — 2010).

2010 р. у виставкових залах МЕХП відбувся Другий фестиваль «ляльковий світ», організований ІМЦ «365». Уперше широко та багатогранно було представлено феномен авторської ляльки в Україні: від традиційних етнічних ляльок-мотанок до сучасних колекційних екземплярів із дорогих тканин, пластику та порцеляни. Окрему групу склали колекційні ведмедики «Тедді» та їх «друзі». Експозиція була просякнута теплом, створеним творчим мисленням і руками понад 50 жінок з різних регіонів України і близького зарубіжжя.

¹ Записано 2. 11. 2009 р. від Галини Івашків на відкритті виставки.

Фрагмент експозиції «Половецькі баби» (2009)

Огляд виставкової роботи 1992—2011 рр. дає змогу стверджувати, що сучасне професійне декоративно-ужиткове мистецтво не втрачає актуальності. На рівні з іншими видами пластичних мистецтв воно прагне усвідомити свою важливу роль у сучасній культурі як суттєвого фактора гуманізації середовища, намагається гнучко реагувати на тенденції, що з'являються у сучасному мистецтві [42, с. 25].

Упродовж 20-літнього періоду у виставкових залах МЕХП відбулося чимало виставок образотворчого мистецтва — живопису, скульптури, графіки. Зупинимось лише на окремих з них.

Прихильність шанувальників та професійне зацікавлення фахівців викликала ретроспективна ювілейна виставка акварелей знаного львівського митця Мирона Отковича (1992), для якого «малярство — омріяний жаданий берег піднесених почувань і гармонії з життям» [7, с. 4].

Серед ювілейних вернісажів, що увійшли в скарбницю 1993 р. — святкування 100-річчя з дня народження Роберта Лісовського. Маловідому сторінку в історії українського мистецтва розгорнула перед львів'янами виставка творів повстанця, члена Головної визвольної ради Ніла Хасевича «Графіка з бункерів УПА» (1995). В експозиції були

представлені твори 1930-х рр. (екслібриси, книжкова графіка, малюнки олівцем), дереворити періоду підпілля 1943—1952 рр. зі збірки Волинського краєзнавчого музею [13].

Помітне місце серед вернісажів 1994 р. зайняли експозиції графіки Петра Марковича (Львів) і живопису Антона Лобанова (Київ). А виставка графічних творів Ігоря Боднара «20 років тому» нагадала про сумнозвісні часи заборон та диктату соцреалізму.

У мозаїці експозиційного життя Музею 1995 р. виділялися виставки двох львівських живописців Миколи Шимчука і Сергія Савченка. Твори першого вирізняються прецизійністю виконання обраних сюжетів, поєднанням в зображеннях виразного чорного контуру і легких пастельних кольорів. Малярство С. Савченка значно експресивніше. Митець застосовує навмисні деформації з метою посилення емоційного впливу на глядача.

Серед вагомих виставок 1996 р. відзначимо, насамперед, показ живописних творів Емми Андіївської — української мисткині з Німеччини. Попри відчуття причетності до образотворчих проблем сучасного мистецтва в її барвистих композиціях відчувається глибинний зв'язок з традиціями народного мистецтва.

До радянських часів, коли національна тематика могла підніматися художниками переважно на рівні неофіційної неконформістської творчості, повертає нас посмертна виставка графіки Софії Гебус-Баранецької. В її творах, присвячених національним героям, відомим персонажам періоду козаччини, відчуваються кращі традиції українського графічного мистецтва, закладені на початку ХХ ст. геніальним Г. Нарбутом.

Виставка творів Романа Романишина (1996) прозвучала на рівні кращих сучасних здобутків мистецтва графіки, малярства, пластики. Представлена колекція продемонструвала творче зростання автора, знаного далеко за межами України. Відкриваючи виставку, мистецтвознавець Р. Яців відзначив високу майстерність автора, його чільне місце у сучасному мистецтві «як провідника графічної форми і стилю і як носія гострих і чесних суджень про Україну» [11].

Низка виставок представила широкий зріз сучасного львівського малярства — від вишуканої естетики, стриманого та виваженого застосування вира-

жальних засобів у працях Ігоря Романка до філософсько-знакового, дещо архаїчного малярства Галини Новоженець та Віктора Хаджинова (1997). У живописній експресії, просторовій глибині творів Євгена Манишина (1996) «немає жодного примусу, а є зовні проста й конструктивна логіка опанування категоріями краси» [46, с. 38].

Композиції на виставці Василя Семенюка (1997, 2007) пройняті експресією у застосуванні рисунка і барви, і, разом з тим, ліричні та витончені, іноді тематично пов'язані з поезією відомих українських авторів. Пошуки і знахідки власного стилю у графічних працях засвідчила виставка завідувача секції експозиції Музею Андрія Колотая (1998).

Помітною подією 1999 р. стала персональна виставка графіки Івана Крислача, присвячена 70-літтю художника. Автор дотримується традиційної реалістично-ілюстративної манери вирішення своїх творів. Більшість творів митця присвячені національній тематиці, зокрема творам українських письменників-класиків.

Ще один ювілей, на цей раз 50-літній, супроводжувала виставка живопису Валерія Марчака, який у своїй творчості схиляється до філософських тем, іноді казково-міфологічних сюжетів (1999). Цього ж року відбулися ще три виставки малярства — Володимира Стасенка, Миколи Грималюка і Роксоляни Прийми-Таміоли. Перший з названих авторів відомий прихильністю до творення характерних гротескних образів, іноді наближених до стилістики мистецтва примітивізму. Подібний зв'язок з образотворчим фольклором спостерігаємо в окремих живописних полотнах М. Грималюка. Поетичністю образів і сміливим використанням відкритих барв вирізняється живопис Р. Прийми-Таміоли (2005).

Початок 2000-х рр. позначений низкою цікавих вернісажів. Основною творчою спеціалізацією львівського митця Мирона Яціва, посмертна виставка якого відбулася у 2000 р., є графіка. Авторська концепція розвинулася на традиціях українського зрілого і пізнього модернізму, в основі якої етнічні мистецькі джерельні ресурси, естетика та семантичні особливості народного мистецтва, у проекції на актуальні стилі європейського модернізму². Експозиція кольорової графіки Зоряни Грицуляк (2000)

² З експлікації на виставці в МЕХП у 2000 р.

справила враження, насамперед, застосуванням у композиціях своєрідних знаків-символів.

У переліку ювілярів 2001 р. — відомий митець одесит Валерій Басанець, який з нагоди 60-ліття представив свої графічні твори. Реалістичністю портретних зображень вражала виставка гостя з Москви, члена Міжнародного художнього фонду Ярослава Цико (2001, 2005). «Міра і баланс інтимності, романтизація у портретах, елементи гіперреалізму з акцентом чуттєвості органічно поєднуються у творах художника», — зазначив на відкритті виставки мистецтвознавець Р. Яців [33, с. 20].

Серед вагомих урочистостей, що увійшли в скарбницю 2002 р., — ювілейна виставка, присвячена 100-річчю від дня народження Едварда Козака (живопис, графіка, документи, фотографії. Куратор — Роман Яців). Запамяталася шанувальникам мистецтва виставка живопису відомого львівського художника Михайла Безпальківа. Він знайшов власну манеру малярства, в якому значне місце займає пейзаж, а також гротескові сюжети, взяті з повсякденного життя.

МЕХП не залишився осторонь культурно-мистецьких акцій, що були приурочені святкуванню 100-літнього ювілею видатного українського художника, педагога, непересічної особистості Романа Сельського. Творчу стилістику митця, що впродовж півстоліття стала визначальною в утвердженні львівської малярської школи, яскраво засвідчила виставка творів Р. Сельського (з приватних колекцій, 2003).

Особливе місце займає виставка малярства, присвячена 80-літтю відомого дослідника давнього і сучасного українського мистецтва, доктора мистецтвознавства Володимира Овсійчука (2004). Вперше львівський глядач мав можливість ознайомитися з його творчістю, відчутти високу майстерність митця.

Творчою несподіванкою стали персональні виставки працівника сектору експозиції МЕХП Ігоря Вірщука — малярство на склі (2005, 2010). Митець дотримується техніки і мотивів, властивих народному образотворчому мистецтву і, разом з тим, його творчість є неповторно індивідуальною. Користувалася популярністю виставка викладачів Львівського державного коледжу декоративного та ужиткового мистецтва ім. І. Труша Ярослава Юськіва (скульптура) і Михайла Коломийчука (живопис) (2005).

Щедрим на виставки образотворчого мистецтва був 2007 р.: глядачі побачили пастелі Євгена і Лесі Безнісків під загальною назвою «Чорнобильська Голгофа», графіку відомої в історії українського мистецтва постаті — Василя Касіяна (з нагоди 90-річчя заснування кафедри книжкової графіки та дизайну Української академії друкарства). Помітне місце зайняв також показ графіки Юрія Віктюка, який довгий час працював у МЕХП художником, займався побудовою музейних експозицій та змінних виставок, а нині проживає у США.

Відомою особистістю з часів нонконформізму 1960-х є львівський графік Богдан Сорока. Його твори наповнені глибоким філософським змістом, звучать як своєрідні образотворчі притчі. Автор успішно працює в чорно-білій і поліхромній графіці. Про подальше розширення спектру творчих пошуків засвідчила його персональна виставка (2008).

Черговий, започаткований у Львові «Тиждень актуального мистецтва» (2009) включав різноманітні акції, які проходили у виставкових залах міста. У МЕХП виставка львівського митця Андрія Сагайдаковського «Щасливе життя» була вирішена у властивому художнику гротескному ключі. Вернісажі 2011 р. познайомили львівського глядача з графікою та живописом Бориса Дроботюка і графікою московського митця Дмитра Горіна.

Експозиційні зали МЕХП були відкриті й для молодих митців. Зокрема, про багатолітню творчу співпрацю музею з ЛНАМ засвідчив неодноразовий показ дипломних робіт та наступний успішний захист випускників навчального закладу. Крім того, представляли свої роботи юні митці Малої академії мистецтв (м. Підбуж, Івано-Франківська обл.) та Стрийського ХПТУ. Про творчий потенціал підростаючого покоління свідчать виставки дитячої художньої школи ім. Олекси Новаківського (м. Львів), Палацу культури і мистецтв ім. Г. Хоткевича та інші.

Однією з ознак швидких перемін у мистецькому середовищі стала поява і наступна зростаюча популярність фотовиставок. Поступово фотографія повертала втрачене колись місце повноцінного різновиду сучасного образотворчого мистецтва. Про це, зокрема, засвідчила низка виставок, які відбулися у виставкових залах МЕХП (за 20 років — понад 60).

Вагомою аргументацією для відродження у Львові фотомистецтва були закордонні виставки. Поче-

ток поклала виставка «Сучасна австрійська архітектура», яка отримала багато схвальних відгуків (1994, м. Гарц, Австрія). Її експонати — це показ архітектури як дійства. Митці різної вікової категорії надали своїм будівлям не стільки формальних рис, скільки експресивності та просторовості [20]. Не менш цікавими були наступні вернісажі: «Врятовані пам'ятки» та «Фотографії Генріха Сеньковського» (Польща), «Калевала» (Фінляндія), «Сучасна австрійська фотографія» (всі — 1996), «Фотографії австрійської архітектури» (1997), персональна виставка фотографії Клауса Шаффлера (1998) і Берда Гюфера (2004).

Наприкінці 1990-х відбулися ще дві самобутні фотовиставки — «Америка очима американського емігранта» Івана Івахіва (Канада, 1999) та «Дерев'яні церкви Карпат» Зігфріда фон Кваста (Німеччина, 1999). Остання — це дві сотні світлин пластів сакральної культури народів Карпат, зроблених іноземцем, де «нарешті зафіксовано для сучасників та історії неповторність карпатських дерев'яних церков» [38].

Частими гостями музею стали фотомитці Польщі. Тематика таких виставок була різноманітною — від історичного до сучасного аспектів. Варто згадати, наприклад, «Кінець Ялти, 1945 р.» (2001), вернісаж фотомитця Адама Буяка «Іван Павло II у ювілейному 2000-му році» і виставку «Разом», присвячену візиту Папи Римського Івана Павла II до Львова (обидві — 2001), персональні виставки фотографа з Варшави Кшиштофа Гейке (2003, 2006). З нагоди 25-ї річниці виникнення у Польщі Незалежної самостійної професійної спілки, у виставкових залах МЕХП була відкрита експозиція «Солідарність» (2005), увагу привернула експозиція «Храми, палаци і садиби східних земель Речі Посполитої» (2009).

Особливе місце займають дві фотовиставки, присвячені трагічним подіям. Перша з них — «Заголовки історії», приурочена першій річниці трагедії 11 вересня у Нью-Йорку (2002), друга — «77 ангелів», організована так само з нагоди першої річниці тепер уже іншої трагедії, на Сквиливському летовищі (2003). Адже «фоторепортер не має права відводити очей. Навіть тоді, коли вони відмовляються дивитися, тоді, коли серце відмовляється вірити. В найстрашніші миті він має залишатися спостеріга-

чем. Заради пам'яті, заради правди, заради історії, яка не має повторитися» [48].

Значною кількістю фотовиставок позначені 2003—2004 роки. Тоді львівські глядачі ознайомилися з працями Міхаеля Голдовського «Західна Україна очима ізраїльтянина» (Ізраїль), Васлава Турека «Прикарпатські краплиці» (Польща), Джона Марголіса «Американська придорожня архітектура» (США), Томаша Свободи «Кольори життя» (Чехія), Йозефа Брауна (ретроспекція творів 1901—1910-х рр.) Чехія, Адама Ленкевича (твори 1920—1930-х рр.) Польща.

З числа оригінальних за концепцією закордонних виставок фотографії відзначимо: «Цигани Чехії та Словаччини», організовану Євою Давидовою, відомим чеським етнографом, мистецтвознавцем і соціологом (2005), «Чеська фотографія, присвячена 90-річчю битви під Зборовом» (Чехія, 2007), «Священна спадщина: Едвард С. Куртис і північно-американські індіанці» (з колекції Крістофера Г. Кардозо, США, 2008), «Хрест і спільна спадщина» (Польща, 2008), «Руки письменників» Анні Ассулін (Франція, 2009), а також «Юнескоіталія» (Італія, 2008). На останній була показана 41 італійська пам'ятка всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у творах 14 фотографів. Своєрідністю подачі фотоматеріалу із застосуванням спеціально затемнених приміщень, особливої підсвіткі і музичного супроводу вразила виставка фотографій «Українці» Юрія Білака (Франція, 2007).

Попри закордонні вернісажі, відбувалися цікаві презентації фото українських митців. Серед них: персональні виставки Олександра Мазуренка (2003), Романа Ковтуна (2004), «Весна у Кам'янці» Георгія Борисовського (2005), «Кавказ» Олександра Позднякова (2007). Запам'яталися фото з вернісажу «Владика Володимир» (2007), де світлини Олега Іванусіва були показані до 100-річчя з дня народження Володимира Стернюка. Велике враження справила експозиція «Грузія у вогні» Максима Баландюка (2008).

Окремо виділимо виставку молодих чернівецьких фотографів, організовану українсько-австрійським центром співробітництва з питань науки, освіти та культури та фондом Роберта Боша (Україна — Австрія, 2006). Характер плідного співробітництва відображали експозиції — «По обидві сторони кор-

Відкриття виставки «Священна спадщина: Едвард С. Куртис і північно-американські індіанці» за участю посла США в Україні Вільяма Тейлора (2008)

дону» (Польща, 2005) і «Зникаюча краса: Архітектурна деталь в пам'ятках українського прикордоння» (Україна — Польща, 2007).

Значною подією у Львові стало 1-ше Міжнародне бієнале художньої фотографії «Вікна — очі оселі» (Україна — Польща — Литва), організоване у Львові за ініціативою ІМЦ «365» (2007). Упродовж тижня вернісажі відбувалися у багатьох виставкових залах міста У МЕХП проходили персональні виставки польських фотомитців — С. Захарко і Т. Нудковського.

Однією із функціональних рис МЕХП є надання експозиційних площ для тимчасових виставок творів митців з-за кордону. До самобутніх вернісажів у залах Музею належать «Сучасна словацька геральдична творчість» та «Сучасна польська книжка» (1994). Великий інтерес викликала виставка творів ізраїльських митців «Золотий Єрусалим» (1995).

Атракційну виставку «Кустарні художні вироби американських індіанців» (1996, США) організувала інформаційна служба США з метою демонстрації виробів, виготовлених вручну корінними американцями, які й досі займаються традиційними видами ручного ремесла, що відрізняються відмінною якістю. Представлені на експозиції художні витвори — маски, ляльки, обрядові амулети, елементи одягу, килими, ювелірні прикраси та інші вироби (142 од.) виконані у традиційному стилі і з гордістю носять відбиток стародавньої та різнобарвної культури [19].

З творчими напрацюваннями австрійських художників ознайомили українського глядача виставки графіки «Образи Галичини» (1997), «Живопис і гра-

Ю. Білак (Франція). Фотовиставка «Українці» (2007)

фіка Андреаса Веннінгера та Крістофа Фодлера» (1998) та «Мистецтво Нижньої Австрії» Клубу мистецтва та культури Лілінфельд (1999, Австрія).

У час Різдвяних свят виставковий рік музею було розпочато цікавим проектом «Різдво у творчості народів світу». Шопки та різдвяна атрибутика з приватної колекції Мехтхільт Рінгут (1998, Німеччина) додавала позитивних святкових емоцій численним відвідувачам виставки.

Непересічною подією у культурному житті міста стала виставка живопису Марка Страуса (США, 1997). Уродженець Львова, він разом з батьками пережив усі страхоття війни, перебував у фашистському гетто, чудом вцілів, нелегально перебрався у Чехію, де разом з першою групою євреїв-емігрантів потрапив до Америки. Там досяг високого становища, а в зрілому віці несподівано почав малювати. Сьогодні митець-самоук має свою галерею поблизу Вашингтона й періодично навідується до рідного міста.

З-поміж закордонних проектів найбільше представництво, без сумнівів, має польська сторона. Значне зацікавлення викликала широкомасштабна акція «Мандрівники у безмежжі світів: цигани (роми) в Азії та Європі» (2000). Її спільно представили музеї Варшави і Тарнова. Серед інших відзначимо показ живописних праць художників з м. Кельце (2002), «Великдень в Польщі» (2005, обрядова атрибутика, писанки, ікони на склі, вироби з тіста, фото), презентацію Міжнародного малярсько-скульптурного пленеру «Ланцюг 2005» (2006). Широке коло зацікавлених осіб зібрала виставка «Майстерня черпаного паперу» студентів та викладачів Академії красних мистецтв ім. В. Стшемінського з м. Лодзі (2001, Польща).

З польським мистецтвом графіки львів'яни мали можливість ознайомитися на персональних виставках «Графіка П. Патечки» та «Графіка Елізбети Берило» (1995). Пластику представляла виставка «Скульптура Миколи Мазурека» (1996), виділялися витинанки Гелени Яцино (2000), вишивка Анни Бабич і Леокадії Загайської (2000), малярство на склі «Святі у Львові» Войцеха Мархлевського (2002) та інші.

За сприяння Генерального Консульства РП у виставкових залах Музею відбулася високопрофесійна виставка художніх килимів «Релігії світу» Барбари Гуланіцкої (2011, Польща). Творчість мисткині «поєднує вразливість народного мистецтва і сучасного трактування традицій. Вона для нас важлива, оскільки нагадує нам, де б'є джерело, до якого повинні звертатися» [31].

Львівський глядач вперше отримав можливість оглянути твори двох міжнародних бієнале, які вже тривалий час проходять у Польщі і користуються значною популярністю — Бієнале малярства євро-регіону Карпати «Срібний квадрат 2000» (Перемиськ, 2000) та Міжнародне бієнале пастелі (Новий Сонч, 2010).

У невеликому польському містечку відбулися два Міжнародні пленери іконопису «Новиця — 2009» і «Новиця — 2010», керівником яких був професор кафедри сакрального мистецтва ЛНАМ Роман Василик. Підсумком праці молодих митців стали презентації в МЕХП іконописних творів, виконаних на пленерах.

За сприянням Центру французької культури у Львові було організовано низку виставок. Заслужували на увагу, зокрема, плакати під назвою «Сучасна французька філософія» (2004), графіка — «Французькі комікси» (2006), живопис Патрісії Лябер — «Омріяні пейзажі» (2008) тощо.

З числа інших виділимо експозицію живопису і графіки латвійських художників (2001), міжнародний проект «Простір між просторами» (Україна — Франція — Німеччина, 2004), який показав маловідоме у нас мистецтво інсталяції, «Сучасний фінський плакат» (2006), презентацію творів українсько-польсько-словацького пленеру «Пограниччя культур» (2006), «Ікони XVI—XX ст.» з приватної колекції Зенона Хоркавого (2007, Австралія), сучасний китайський живопис відомого художника Хе Шуй Фа (2010).

Виставка останнього відбулася з нагоди присвоєння йому звання почесного професора Львівської національної академії мистецтв.

Зі створенням незалежної української держави особливої ваги та нового аспекту звучання набирає міжнародна виставкова діяльність МЕХП ІН НАН України, адже «творчі зв'язки музеїв мають виходити на міжнародні обшири і взаємодіяти» [24, с. 124]. Впродовж десятиліть для дослідників і любителів мистецтва були недоступні як українські, так і світові культурні надбання, що зберігаються у музейній збірці. За роки незалежності у міжнародній експозиційній діяльності Музею сформувалися чіткі пріоритети — країни Центральної і Західної Європи, США, Ізраїль. Очевидним є факт активної співпраці з Польщею та Австрією, де відзначається найбільша зацікавленість минулим і сучасним України.

Першою виставкою, що виїхала для експонування за кордон — в Краківський історичний музей (Польща, 1992), була колекція плакатів Альфонса Мухи (28 од. зб.) — славного чеського митця, представника сецесії — нового напрямку в мистецтві кінця XIX — поч. XX століть.

Самобутньою та унікальною стала музейна колекція давніх пам'яток єврейського народу, що сформувалась у виставку «Традиційне єврейське мистецтво XVII — початку XX ст.» (куратор — Л. Булгакова). Вперше за кордоном її показали також у Краківському історичному музеєві (1993). Необхідно зазначити, що раніше цю колекцію репрезентували у Львові та Москві (1989) і в Києві (1990). У наступному, 1994 р., дещо змінена, виставка «Скарби євреїв Галичини» експонувалася в Музеї діаспори в Тель-Авіві. Виставку супроводжував каталог, який підготували українські та ізраїльські вчені, музейні працівники [28].

У 2002 р. виставка «Скарби євреїв Галичини» (куратор — Л. Булгакова) була організована на прохання Шльозбергмузею у місті Хемніце (Німеччина) з нагоди відкриття нової синагоги. З березня до жовтня 2005 р. пам'ятки єврейської культури Галичини XVII—XX ст. оглядали тисячі відвідувачів Етнографічного музею Шльоз Кіттзее в Австрії. Наслідком плідної співпраці МЕХП з польськими партнерами і їх зацікавлення єврейською колекцією стала організація цієї виставки у

Гданському історичному музеї та Регіональному музеї у Стальовій волі, а також у інших містах Польщі — Щеціні, Катовіце, Плоцьку, Лешно та Вроцлаві (2006—2007) [44, с. 60].

У Музеї народної культури м. Венгожево (Польща) зі збірки МЕХП відбулася велика виставка «Українська народна іграшка» (1998), яка представляла розмаїття матеріалів і технік, форм і декору, що притаманне народній дитячій іграшці (понад 150 од. зб.). А в наступному, 1999 р., на пропозицію Посольства України у Франції ця ж виставка, зі суттєвим доповненням предметів з фонду іграшки, а також з фонду тканини, народної кераміки та сільськогосподарських знарядь (300 од. зб.) репрезентувала наш Музей у Франції, в Музеї іграшок м. Кольмар (куратор — Л. Булгакова).

На підставі угоди між фундацією «Цепеля» (Варшава) і МЕХП виставкові зали Музею заповнила атракційна виставка «Ляльки Польщі. Ляльки світу» (2003 — поч. 2004 рр.). Метою виставки була презентація величезного розмаїття польської і світової культури, що виникає з багатовікової традиції, взаємодії різних культурних взірців і форм [22].

Серед багатьох жанрів і видів українського народного мистецтва писанкарство є його яскравою і самобутньою сторінкою, а писанка — своєрідним символом України. З орнаментальним багатством писанкового розпису — від первісних символів до складних знакових кодів, від витонченого графічного декору до яскравих локальних барв, мали змогу ознайомитися відвідувачі на виставці «Писанки з України» (понад 300 од. зб.), що експонувалася в Етнографічному музеї м. Белград (Сербія, 2000, куратор — Марія Пігуляк).

Упродовж двадцятиліття МЕХП брав активну участь у колективних виставках музеїв Польщі і України. Так, зокрема, великий резонанс мали вернісажі «Селяни в польському мистецтві» (Радам, 1994—1995, куратор — Г. Івашків), «Пан Тадеуш» (Радам, 1998, куратор — Л. Булгакова), «Краків — місто королів» (Краків, 1999, куратор — Г. Скоропадова), «З історії польок» (Варшава, 2003), «Гданськ для Речі Посполитої» (Гданськ, 2004, куратор обидвох — Л. Булгакова), «Скло із Хрустальної Гути в старостві Любачівському, 1717 / 1718 — кінець XVIII ст.» (Варшава, 2005, куратор — Г. Скоропадова), «Дріб-

Фрагмент експозиції «Ляльки Польщі. Ляльки світу» (Польща, 2003)

ношляхетські оселі на пограниччі» (Цеханов, 2005 — 2006, куратор — Л. Булгакова), «Любомирські пшеворської лінії: аристократи і колекціонери» (Сталева Воля — Вроцлав — Плоцк — Козлувка, 2006 — 2007, куратор — Г. Скоропадова) та інші [44]. Важливим результатом спільної діяльності польських та українських працівників є вихід у світ прекрасно ілюстрованих альбомів, з науковою каталогізацією, історичними та мистецькими розвідками [21; 50; 52; 53].

Дуже часто відбувається обмін виставками з польськими музеями. Так, наприклад, наш Музей організував виставку «Паска в Україні» (2005) у Державному етнографічному музеї Варшави, а в наших залах з варшавського музею демонструвалася виставка «Паска у Польщі». В Національному музеї Перемишльської землі відбулася виставка з нашої збірки «Курильні трубки» (2006, куратор — Л. Булгакова), а поціновувачі мистецтва Львова та гості міста мали змогу ознайомитися з унікальною приватною колекцією фаянок в Польщі професора Марека Станілевича.

Велике зацікавлення та резонанс отримав спільний проект виставки «Забуті скарби. Народний одяг України і Польщі в рисунках Є. Глоговського та К.-В. Келісінського» з колекції музеїв і бібліотек України і Польщі, що відбувся в Етнографічному музеї м. Торунь (2002, куратор — Л. Булгакова), а пізніше, у 2004 р., зі суттєвим доповненням наявних пам'яток з фондів (216 од. зб.) — в нашому Музеї. Виставка задекларувала спробу спільно оцінити доробок Ю. Глоговського та К.-В. Келісінського і «через одяг продемонструвати сучас-

никам особливості та спільні риси багатой матеріальної та духовної культури двох великих слов'янських народів у тяжкий період їх історії — часи бездержавності» [45, с. 6]. Сто прекрасних кольорових ілюстрацій народного одягу в довіднику-каталозі виявили найменші деталі крою, декору, поєднання компонентів вбрання, що дали змогу через 200 років простежити його архаїзм та змінність, локальні особливості у загальнонаціональному контексті [4, с. 33].

Це на один міжнародний проект — виставку «Жінки Європи» у м. Радом (Польща) було підібрано оригінальні твори з музейної колекції МЕХП (2004, куратор — Л. Булгакова). Вироби з порцеляни, скла, жіночі прикраси, годинники, одяг XVIII — поч. XX ст. та аксесуари, що його доповнюють, представили спільну культурну спадщину і багатство стилів провідних європейських мануфактур.

Для експонування виставки «Ар Деко» до Музею Замойських в Козлувці (Польща) з музейних фондів МЕХП було обрано польський плакат стилю Ар Деко, декоративно-ужиткові вироби та одяг з відповідними стилевими ознаками (2005—2006, куратор — Г. Скоропадова). Важливість цього проекту відзначають польські партнери: «Завдяки тому, що ми отримали доступ до багатих фондів Львівського музею етнографії і художнього промислу і завдяки ініціативі Музею Замойських в Козлувці, ця важлива для історії польського мистецтва галузь образотворчого мистецтва має шанс заіснувати у свідомості сучасних любителів культури» [17, с. 13]. Цикл виставок, де МЕХП є співорганізатором міжнародних акцій разом з іншими львівськими музеями (ЛІМ та ЛНГМ), продовжили виставки «200 років утворення вільного міста Гданська (РП) Наполеоном Бонапартом» (Гданськ, 2007), «190 річниця заснування Народного Закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві» (Вроцлав, 2007, куратор обох — Емілія Сидор), «Мистецтво Вірменії» у Замойському музеї (Замосць, 2010, куратор — Л. Булгакова) та інші.

Впродовж року (2009—2010) у Музеї Замойських в Козлувці (Польща) демонструвалася багатогранна виставка зі збірки МЕХП «Французьке мистецтво XVIII — поч. XX ст.» (куратор — Г. Скоропадова). Художні вироби декоративно-

ужиткового мистецтва, одяг, меблі, плакат (понад 200 од. зб.) були відображені у спеціально підготовленому каталозі, надрукованому у Польщі [49]. Серед пам'яток вирізнялися порцеляна і плакат, які уможливили «прослідкувати на просторах минулого століття окреслену в титулі виставки дорогу від королівського Версалю до мистецького Монтмартру — яким було французьке мистецтво, змінюючи стилістику, функції і коло глядачів, починаючи від аристократії до працюючої інтелігенції» [49].

У 2011 р. з фондів Музею відбулися дві великі самотні виставки — «У пошуках етнографічних слідів» на запрошення Вест-Вендського мистецького об'єднання (м. Гартов, Німеччина) та «Чорнобиль. Експедиція в загублений край» (Фрайбург, Німеччина, куратор обох виставок — Л. Булакова). Перша виставка — невелика (37 од. зб.), представляла культуру Поліського краю кін. ХІХ — поч. ХХ століть. Друга унікальна тим, що складалася з двох блоків: етнографічна експозиція поліського краю українців (народний одяг, рушники, килими, народна кераміка, ікони, знаряддя праці) і група пам'яток, що репрезентували традиційну культуру єврейського народу, які жили на Поліссі. Вагомим доповненням і частиною експозиції стали фотоматеріали з експедицій Інституту народознавства до «зраненої землі». Виставка, організована спільно з німецькими колегами з Августінермузею (м. Фрайбург), мала за мету привернути увагу до знищення і зникнення етнокультур. Вона отримала великий резонанс, адже вперше за кордоном було представлено автентичні вироби регіону, де відбулася техногенна катастрофа і який назавжди позбавлений цивілізованих умов для життя. Підсумком співпраці українських і німецьких музейних працівників є прекрасний каталог-альбом з численними кольоровими репродукціями пам'яток МЕХП та світлинами з експедицій у «загублений край» [51].

Досвід останніх двадцяти років підтверджує, що виставкова робота є одним з важливих напрямів діяльності МЕХП ІН НАН України. В умовах незалежної держави, активізації її спілкування з навколишнім світом особливого значення набули підготовлені на основі багатих фондів збірок міжнародні проекти, презентації яких здійснювалися у багатьох країнах світу, а, з іншого боку, по-

Фрагмент експозиції «Чорнобиль. Експедиція в загублений край» (Фрайбург, Німеччина, 2011)

каз зарубіжних експозицій — творів іноземних митців та українців-емігрантів. В умовах помітного зростання у числі відвідувачів туристів, зокрема закордонних, важливою була реорганізація і побудова нових, постійнодіючих музейних експозицій європейського рівня.

Значний обсяг у виставковій роботі займали фондіві презентації, а також акції, скеровані на популяризацію сучасного українського мистецтва. Враховуючи специфіку музею, закономірно, що провідне місце займають покази творів народних і самодіяльних майстрів, художників професійного декоративно-ужиткового мистецтва. Разом з тим, вагому частину становили експозиції образотворчого мистецтва — живопису, скульптури, графіки, художньої фотографії. Традиційним у виставковій роботі МЕХП став елемент новаторства. Він проявлявся у підтримці різноманітних проявів актуального мистецтва, реалізації оригінальних мистецьких проєктів, наданні виставкових площ молодим митцям, студентам і випускникам мистецьких навчальних закладів нашого міста.

Проведені МЕХП виставки стали невід'ємною і важливою частиною культурно-мистецького життя міста. Музейні вернісажі сприяли активному підвищенню культурного рівня глядачів різного соціального статусу і віку, наближали їх до розуміння важливої справи збереження матеріальної і духовної спадщини українського народу.

1. Альфонс Муха. Плакати : каталог / автор вст. статті М. Сеньків. — Львів, 2010.

2. Американський плакат кін. ХІХ — поч. ХХ ст. зі збірки МЕХП ІН НАН України : каталог / автор-упоряд. М. Сеньків. — Львів, 2005. — 32 с.
3. Бондаренко Т. Витинанки думок / Т. Бондаренко // Народне мистецтво. — 2006. — № 3—4.
4. Булгакова Л. Роль творчої спадщини Є. Глоговського та К. Кесілінського у дослідженні українського народного одягу / Л. Булгакова // Забуті скарби. Народний одяг. — Львів ; Торунь, 2002. — 48 с.
5. Булгакова-Ситник Л. Пам'ятки християнства у Музеї етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України / Л. Булгакова-Ситник // Українська культура: з нових досліджень. — Львів, 2007.
6. Бутник-Сіверський Б. В числі найвидатніших... / Б. Бутник-Сіверський // Марія Приймаченко 100 / упоряд. О. Найден — К. : Родовід, 2009. — 200 с.
7. Волошин Л. Мирослав Откович... / Л. Волошин // Мирослав Откович: Альбом. — Львів, 2007.
8. Герус Л. Українська народна іграшка / Л. Герус. — Львів, 2004. — 264 с.
9. Голубець Г. 125 років міському промисловому музею у Львові / Г. Голубець // Народознавчі зошити. — 1999. — № 6. — С. 958.
10. Голубець Г. Львівський феномен / Г. Голубець // Люарт. — 2006. — № 10—11.
11. Дацун П. Світ фарб Романа Романишина / П. Дацун // Неділя. — 1996. — 14—20 жовтня.
12. Загаєцька О. Мистецька родина Саєнків / О. Загаєцька // Образотворче мистецтво. — 1993. — № 2. — С. 42.
13. Залізник Б. Вони були талановиті і талановито воювали / Б. Залізник // За вільну Україну. — 1995. — 15 серпня.
14. Іван Микитюк. Діти та внуки. Буклет / автор вст. статті О. Голубець. — Львів, 2008.
15. Івашків Г. Збірка кераміки Петра Лінинського. — Львів, 2010. — 280 с.
16. Канарська А. Кольоровий вибух посеред ранньої осені / А. Канарська // Поступ. — 2003. — 13. 09.
17. Каталог «Польський плакат ArtDeco : З фондів музею Етнографії і художнього промислу ІН НАН України у Львові» / Polski plakat ArtDeco : katalog wystawy. — Muzeum Zamojskich w Kozłowie, 2005. — S. 13. — 208 s.
18. Кобальчинська Р. Ікона з бісеру Оксани Іваночко / Р. Кобальчинська // Возвеличуй, душе моя, Господа : каталог. — К., 2004. — 12 с.
19. Кустарні художні вироби американських індіанців : Буклет. — 6 с.
20. Лернатович О. Сучасна архітектура може бути дійством без рутини і буденності / О. Лернатович // За вільну Україну. — 1995. — 1 березня.
21. Любомирські пшеворської лінії: Аристократи і колекціонери / Lubomirskie linii przeworskie : Arystokraci i kolekcjonerzy (ze zbiorów lwowskich). — Muzeum Regionalne w Stalowej Woli, 2006. — 352 s.
22. Ляльки Польщі. Ляльки світу : буклет виставки. — Львів, 2003. — 6 с.
23. Ляшенко О. Мистецтво ісламу / О. Ляшенко // Народознавчі зошити. — 2001. — № 2. — С. 365—369.
24. Мельник А. Грамота на цивілізацію / А. Мельник // Музейний провулок. — 2004. — № 1.
25. Навроцька З. Вишивані рушники сестер Галини та Світлани Махонюк : каталог / З. Навроцька. — Волинський обласний осередок НСМНМУ, 2006. — 24 с.
26. Нестеренко П. Луганщина стала ближчою / П. Нестеренко // Образотворче мистецтво. — 2002. — № 3.
27. Павлюк С. Скарби Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України / С. Павлюк, Р. Чмелик. — Львів, 2005. — 228 с. : іл.
28. Пам'ятки єврейської культури в Україні : каталог. — Київ.
29. Петрашик В. Творить, панство, Безпалків / В. Петрашик // Образотворче мистецтво. — 2007. — № 2. — С. 34.
30. Прядка В. Звітна доповідь голови НСМНМУ. III з'їзд Національної спілки майстрів народного мистецтва України // Народне мистецтво України. — 2004. — № 3—4.
31. Садлей В. Барбара Гуланіцка. Релігії світу : каталог / В. Садлей. — Olsztyn : ELSet, 2011. — 32 с.
32. Скоропадава Г. Іван Сколоздр: феномен творчості / Г. Скоропадава // Іван Сколоздр: Малярство на склі, скульптура. — Львів, 2009. — 180 с.
33. Строй І. Ярослав Ціко — живопис душевної рівноваги та музикальності / І. Строй // Ратуша. — 2002. — 18 липня.
34. Тихонюк О. Паперове мереживо українських художників / О. Тихонюк // Образотворче мистецтво. — 2009. — № 3.
35. Тулуз-Лотрек та французький плакат кін. ХІХ — поч. ХХ ст. зі збірки МЕХП ІН НАН України : каталог / автор вст. статті М. Сеньків. — Львів, 2011. — 40 с.
36. Тунік-Чорна Ю. Древа як образи, як сни / Ю. Тунік-Чорна // Високий замок. — 2009. — 16 червня.
37. Тунік-Чорна Ю. На гончарному крузі — глина з «жіночим» характером / Ю. Тунік-Чорна // Високий замок. — 2009. — 3 червня.
38. Фітель О. Незавершена розповідь про карпатські церкви / О. Фітель // Високий замок. — 1999. — 5—18 лютого.
39. Хомишин Л. Мереживний світ витинанки / Л. Хомишин // Високий замок. — 2008. — 4 листопада.
40. Хрест в українському мистецтві : каталог виставки / автор вст. статті М. Станкевич. — Львів : Місіонер, 1996. — 28 с.
41. Чегусова З. Василь Боднарчук — кераміст високої живописної культури / З. Чегусова // В. Боднарчук. Підсумовуючи пройдене... Альбом / упоряд. О. Голубець. — Львів, 2008.

42. Чегусова З. Декоративно-ужиткове мистецтво: традиція-іновація-менеджмент / З. Чегусова // Образотворче мистецтво. — 2006. — № 1. — 80 с.
43. Чегусова З. Полістилізм у професіональному декоративному мистецтві / З. Чегусова // Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ ст. — 280 с.
44. Чмелик Р. Международная деятельность Музея этнографии и художественного промысла во Львове как пример интеграции в культурное пространство Европы / Р. Чмелик // Музеи Литвы и Беларуси: пути и перспективы развития в XXI веке. — 2006—2007.
45. Чмелик Р. Погляд у майбутнє крізь минуле / Р. Чмелик // Забуті скарби. Народний одяг України та Польщі в малюнках Є. Глоговського та К.В. Келісінського. — Львів; Торунь, 2002. — 48 с.
46. Яцив Р. Акценти його художницької чутливості / Р. Яцив // Образотворче мистецтво. — 2001. — № 2.
47. Яцив Р. Концептуальний простір львівської пластики / Р. Яцив // Образотворче мистецтво. — 2004. — № 3.
48. 77 ангелів. Фотовиставка: буклет. — Львів: Фарион, 2003. — 16 с.
49. Między Wersalem a Montmartre. Sztuka francuska XVIII — XX w. ze zbiorów Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego we Lwowie: Katalog wystawy. — Muzeum Zamojskich w Kozłowie, 2009. — 167 s.
50. Początki Muzeum Lubomirskich: Dary Józefa Maksymiliana Ossolińskiego i Henryka Lubomirskiego. — Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2008. — 263 s.
51. Tschernobyl. Expeditionen in ein Verlorenes Land. — Freiburg: V.o.s.s. Druch, Goch, 2011. — 240 s.
52. Zaścianek. Siedliska Drobnoszlacheckie na Pograniczach. — Ciechanów: Muzeum Szlachty Mazowieckiej, 2005. — 78 s.
53. «Zboże państwu». Rolnictwo i wieś w plakacie propagandowym Europy Środkowo-Wschodniej z lat 1950: Wystawa czasowa. — Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, 2010. — 168 s.

Halyna Holubets'

ON EXHIBITIVE ACTIVITIES BY THE MUSEUM OF ETHNOGRAPHY AND ARTISTIC CRAFTS IN THE ETHNOLOGY INSTITUTE OF NASU (1992—2011)

In the article has been thrown light upon exhibitivе activities by the staff of the Museum of ethnography and artistic crafts, a department of the Ethnology Museum of NASU (1992—2011). During two last decades there took place quite a number of exhibitions completed out of fund stores with re-organizing of permanent exposition. A series of international projects had been realized as well as presentation of native and alien traditional folk and professional decorative applied art. Numerous creations of painting, sculpture, graphical art and artistic photography had been shown to the audience.

Keywords: The Ethnology Institute of NASU, Museum of ethnography and artistic crafts, exhibitional activity, 1992—2011.

Галина Голубець

ВЫСТАВОЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МУЗЕЯ ЭТНОГРАФИИ И ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОМЫСЛА ИНСТИТУТА НАРОДОВЕДЕНИЯ НАН УКРАИНЫ (1992—2011)

В статье освещена выставочная деятельность Музея этнографии и художественного промысла Института народоведения НАН Украины (1992—2011 гг.) На протяжении двух последних десятилетий коллективом музея было проведено немало выставок из фондовых собраний, реорганизована постоянная экспозиция, реализован ряд международных проектов, организованы презентации отечественного и зарубежного народного и профессионального декоративно-прикладного искусства, показаны произведения живописи, скульптуры, графики, художественной фотографии.

Ключевые слова: Институт народоведения НАН Украины, Музей этнографии и художественного промысла, выставочная деятельность, 1992—2011 гг.).